

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 76.

Fylke: Vest-Agder

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Gyland

Emne:

Bygdelag:

Oppskr. av: Lars Fr. Nuland

Gard:

(adresse): Nuland p.å

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

I min yngste ungdom (1890 åra) viste folk mykje om gamle lækjar-råder. Det var langt til doktor og han var dyr, så det skjeldan dei søkte doktoren.

Det var då og bare 1 doktor i heile Flekkfjord prosti, så folk laut vera mestmogeleg sjølhjelpte.

Eg minnest Ola i Lia, frå Bakke=Lla Sigbjørnson Modalsli. Han var den mest kunnige og mest nytta hjelpedoktar her ikring. Han hadde vore sjuk i sin ungdom og for å kurer seg sjøl hadde han lese dokterbøker og praktisert eigne hjelperåder. Det var nå helst koppsetting og årelating han nytta, og serleg mot lungebetendelse, hadde folk tru på årelating. Eldre giktsjuke folk hadde også tru på igla og årelating for å friska opp blodet.

Eg minnest Ola i Lia, Han var far til den kjende lækpredikanten, Sigbjørn Modalsli, Var det lungebetendelse så henta dei Ola i Lia, og mange trudde det hjalp.

Dr. Kraft i Flekkefjord skulde vera vond på Ola og skulda han for å gjera av med folk, men så er det fortald at han sjøl eigong var sjuk av lungebetendelse og laut henta Ola i Lia, sidan var dei gode vener.

Ola vist kva årer han skulde opna, ettersom verken sat i kroppen. Han hadde også råder for svullar, brøykte grauteomslag, og varm nautelort for å driva svullen fram til mogning. For å slå hol på årerne hadde han eit lite apparat, som kallast, Billen, Den hadde ein liten

kvass hoggar, som vart spent med ei fjør, Når han så drog av kom det eit hogg og opna blodåra før den sjuke fekk tid å tenkja på det. Ola var MYX svert bileg, han gjorde det helst for inkje, ellet tok få øre for hjelpa.

Ordf. Ersdal i Bakke fortalde, at Ola hadde vore i huset

med hjelp mange gonger utan at det hadde vore råd å få betalt han noke for det. Så var han der påny, og far hans

nøyde han til å taimot ein femkronesetel, men då Ola var reist, fann dei setelen i vinduskarmen i fostua, då hadde han lagt den frå seg der.

Gabriel Torson Nettland, Gyland, var syskenbarn av Ola, Han fekk lært litt av han og hadde Bill han og. Eg veit han var ute og praktiserte litt han også. Så var det ei gamal jenta, Dorteia Hellestøl, som også hadde Bill og som praktiserte ananstad i bygda.

Det er fortald om folk her ibygda, som kunne stemma blodet, men det var før mi tid, likevel fortald av folk som mintetst det. På Heggland i Gyland var det ein æmann, som heitte Søren. Han var barnefødd i Fjotland. Han kunne stemma blodet. Ein mann fortalde meg. Det var eigong far hoggde seg så illa i foten, så sprang dei ned til Søren og bad om hjelp. Søren mulla noke for seg sjøl og sa så: Nå kan de gå att, nå skal det stå, og det viste seg att det slo til, Då bodet kamm atende, fekk dei vita at fåren var over. En mann på Seland, som endå lever fortalde: Det var eigong Rasmus Seland hoggde seg så illa at det stod om livet, Så sende dei bod etter Karnils Jeiskeli, han skulde kunna stemma blodet, Men det vart sålenge å venta at Rasmus heldt på forblø seg, så sende dei far min til møtes, og han trefte Karnils i Øygadren, så sa han koss til stod, og kan du gjera noke, så må det skje fort. Då tok Karnils til å mulla eitkvart for seg sjøl og så sa han. Nå ska det stå, så gjekk det, då dei kom til Seland att, hadde blodet standsa.

Nils O. Rygg kunne au standsa blodet, men dei trudde ikkje det virka der som dei fortalde det, eller lærte andre den formularen dei bruka. Eg hørde sonen Ola Rygg fortalde, at far hans hadde lært han det, då han låg på sitt siste, men eg he aldri brukte sa Ola. Dei las også for tanneverk og ei lærarinna som lever idag, fortalde at ho hadde havt post i Nod-Norge og der var det vanleg endå at dei las for tanneverk og trudde det hjalp.

Eg minnest at folk gjekk heilt til Mandal og spurte seg tilråds hjå Valborg Valan, Ho hadde ry for sine kurar sålangt vest som her. Det let seg sagti gjera å få bilæte av Ola i Lia. De kunne vel best få nermare opplysning om dødsåret av sonesonen, Ole Modalsli, som er forstandar for Frikyrkja i Kristiansand S.

Ei lækjarbok som folk hadde og trudde på, kallast Bondepraktikka, Eller som det i folkeleg uttale helst blei kalla. Bonaprakta. Den hadde mykje om astrologi og lækjarråder, og var skriven på rim.